

נייר עמדה

הצעת חוק השכלת יסוד חינוך למבוגרים, התשע"ז-2016

מבוא

לפי נתוני הלשכה המרכזית לסטטיסטיקה (2014), עולה כי ל-59.3% מהאזרחים הוותיקים מגיל 65 ומעלה רמת השכלה נמוכה מ-12 שנות לימוד.

הצעת החוק החדשה של חבר הכנסת איציק שמולי מבקשת לאפשר לכל אזרח ותיק ללמוד חינוך, מתוך מטרה לאפשר לאזרחים הוותיקים שלא למדו עד עתה להשלים לכל הפחות רמה מסוימת של לימודי יסוד.

נייר עמדה זה בא להציג את נקודת המבט היהודית בעניין זה.

מבט יהודי

רבני "צהר" תומכים בהצעת החוק מן הטעמים הבאים:

- חשיבות הלימוד בעם ישראל.** מאז ומעולם, היה הלימוד אבן יסוד במורשתו של עם ישראל. אחת המצוות היסודיות ביותר של כל אב כלפי ילדיו היא: "וְלַמִּדְוָתָם אֲתֶם אֶת בְּנֵיכֶם לְדַבֵּר בָּם" (דברים יא, יט). ועוד. בזמן בית המקדש השני נהגה מערכת חינוך חינוך בעם ישראל.¹
- הכרת הטוב כלפי הזקנים.** היהדות מדגישה את היחס המיוחד שראוי לנקוט כלפי האזרחים הוותיקים: "מִפְּנֵי שִׁיבָה תִּקְוֶה וְהִדַּרְתָּ פְּנֵי זָקֵן" (ויקרא יט, לב). חלק מן האזרחים הוותיקים נאלצו להפסיק את לימודיהם בבית הספר בילדותם כדי לפרנס את משפחתם, וראוי ונכון להשיב להם לעת זקנתם כגמולם, ולסייע להם לרכוש השכלת יסוד, אם הם חפצים בכך.
- חשיבות הלימוד ככלי למלחמה בבעיות הזקנה.** מלבד חשיבות החינוך, יש חשיבות מיוחדת ללימוד דווקא בזקנתו של האדם, כעולה גם ממחקרים בני זמננו,² וכמו שכבר אמרו חכמים (משנה, קנים, פרק ג, משנה ו): "רבי שמעון בן עקשיא אומר: זקני עם הארץ, כל זמן שמזקינין - דעתן מיטרפת עליהן [...]. אבל זקני תורה אינן כן, אלא כל זמן שמזקינין - דעתן מתישבת עליהן".

¹ כך התקין רבי שמעון בן שטח (ירושלמי, כתובות, פרק ח, הלכה יא): "והוא [=שמעון בן שטח] התקין שלושה דברים [...] ושיהו תינוקות הולכין לבית הספר". וכן התקין אחריו רבי יהושע בן גמלא (בבלי, בבא בתרא כא ע"א): "אמר רב יהודה אמר רב: ברם, זכור אותו האיש לטוב, ויהושע בן גמלא שמו, שאלמלא הוא נשתכחה תורה מישראל [...] עד שבא יהושע בן גמלא ותיקן שיהו מושיבין מלמדי תינוקות בכל מדינה ומדינה ובכל עיר ועיר, ומכניסין אותן כבן שש כבן שבע".

להרחבה, ראו מאמרה של ד"ר נעמה סט, "החינוך כחובת הציבור במשפט העברי", גיליונות פרשת השבוע של משרד המשפטים, גיליון מס' 219.

² ללימוד ולהשכלה יש תפקיד במניעת אלצהיימר. ראו למשל באתר: <http://www.ncbi.nlm.nih.gov/pubmed/19026089>.